

Tiedote 31.3.2010

Maatalouden ja maaseutuelinkeinojen vuosikirja 2010 on julkaistu

EU-aikana maataloutemme tuottavuus kasvanut merkittävästi

Vuonna 2009 Suomen maataloudessa saatiin samalla panosmäärällä aikaan noin 21 prosenttia enemmän tuotosta kuin ennen EU-jäsenyyttä 1990-luvun alussa. Kokonaistuotanto oli 99 prosenttia ja panosten käyttö 82 prosenttia vuoden 1992 tasosta. Maatalouden tuottavuus on noussut keskimäärin 1,2 prosenttia vuodessa.

Erityisesti työn tuottavuus on kohentunut maataloudessa huomattavasti. Kokonaistyöpanos on laskenut 1990-luvun alun 160 000 vuosityöntekijästä noin 70 000 vuosityöntekijään. Pääomavaltaisen suomalaisen maataloustuotannon kompastuskivi on alhainen pääoman tuottavuus, jossa ei ole pitkällä aikavälillä tapahtunut juurikaan muutosta.

Tiedot käyvät ilmi MTT taloustutkimuksen Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2010 –julkaisusta, joka luo läpileikkauksen suomalaisen maa- ja elintarviketalouden kehitystrendeihin kahden vuosikymmenen ajalta ja luotaa samalla tulevaa. Erityisteemoina julkaisussa käsitellään muun muassa ruuantuotannon vastuullisuutta, kouluruokailua sekä ilmastonmuutoksen tuomia haasteita kasvintuotannollemme.

RAKENNEKEHITYS ON EDENNYT VAUHDILLA

Maatalouden rakenne on muuttunut viime vuosina melkoista vauhtia. Kun ennen EU-jäsenyyttä Suomessa oli vielä yli 100 000 aktiivimaatila, nyt viisitoista vuotta myöhemmin niitä on enää vajaat 64 000. Tilamäärä on vähentynyt noin 3 prosentin vuosivauhtia ja kotieläintaloudessa vielä tätäkin nopeammin. Esimerkiksi maidontuotantoon erikoistuneiden tilojen määrä on laskenut lähes seitsemän prosentin vuosivauhtia. Suhteellisesti eniten tilajoukko on pienentynyt Itä-Suomessa (37 %) ja vähiten Pohjois-Suomessa (28 %).

Tilamäärän vähentyessä on tilojen keskikoko suurentunut. Vuosina 1995–2009 aktiivitulojen keskikoko on kasvanut 54 prosentilla alle 23 peltihehtaarista lähes 35 hehtaariin. Tilakoon kasvusta noin kaksi kolmasosaa on tapahtunut peltoa vuokraamalla. Vuonna 2009 aktiivitulojen viljelyksessä olleesta 2,28 miljoonasta hehtaarista 792 000 hehtaaria eli 35 prosenttia oli vuokrapeltoa.

KOLMASOSALLA MAATILOISTA MYÖS MUUTA YRITYSTOIMINTAA

Viljelijöiden keski-ikä oli viime vuonna 51 vuotta. Vuodesta 1995 viljelijöiden keski-ikä on kohonnut noin kolmella vuodella, sillä viime vuosina sukupolvenvaihdoksia on tehty vähän.

Rakennemuutoksen aiheuttama maatilojen määrän sekä alkutuotannon työpaikkojen jatkuva väheneminen on korostanut maaseudun muiden elinkeinojen merkitystä työllistäjänä. Jo noin kolmanneksella maatiiloista on maatalouden ohella muuta yritystoimintaa. Muun yritystoiminnan harjoittaminen on ollut perinteisestikin varsin yleistä viljelijöiden keskuudessa, mutta 1990-luvulla ja 2000-luvuilla uutta toimintaa aloitettiin erityisen vilkkaasti. Suurin osa (noin 70 %) näistä niin sanotuista monialaisista tiloista toimii palvelualoilla kuten maatilamatkailussa, urakointi- sekä kuljetus- ja kiinteistöalalla.

JUUSTOJEN TUONTI HUIMASSA KASVUSSA

Maidontuotanto on edelleen Suomen maatalouden merkittävin tuotantosuunta tuotannon kokonaisarvolla mitattuna. Maidon osuus maataloustuotannon markkinahintaisesta tuotosta on ollut viime vuosina noin puolet (47 % vuonna 2009). Vuonna 2009 meijereihin toimitettiin 2 215 miljoonaa litraa maitoa. Määrä oli 17 miljoonaa litraa suurempi kuin vuonna 2008 ja 81 miljoonaa litraa (4 %) pienempi kuin vuonna 1995.

Maitotuotteiden kulutuksessa on EU-aikana siirrytty entistä vähärasvaisempiin tuotteisiin. Nestemäisten maitotuotteiden kokonaiskulutus väheni seitsemän prosenttia ja voin kulutus 42 prosenttia, mutta juustojen kulutus puolestaan lisääntyi 41 prosenttia vuosina 1995–2009.

Ulkomaankaupassa on EU-aikana kasvanut eniten juuston ja jogurtin tuonti Suomeen ja voin vienti Suomesta. Juustoja tuodaan runsaasti muun muassa Tanskasta, Saksasta ja Puolasta. Tuonnin osuus juuston kulutuksesta on kohonnut jo lähes 40 prosenttiin ja jogurttien kulutuksesta 24 prosenttiin. Suomessa tuotetun maidon sisältämästä rasvasta puolestaan jo noin puolet käytetään vientituotteiden valmistukseen. Esimerkiksi voista enää vajaa kolmannes kulutetaan kotimaassa.

SIIPIKARJANLIHAN TUOTANTO YLI KAKSINKERTAINEN

Lihaa tuotettiin vuonna 2009 yhteensä 384 miljoonaa kiloa, mikä on lähes neljä prosenttia vähemmän kuin vuonna 2008, mutta lähes neljänneksen suurempi kuin vuonna 1995. Siipikarjanlihan tuotanto on EU-jäsenyysaikana yli kaksinkertaistunut. Myös siipikarjanlihan kulutus on kasvanut nopeasti, sillä vuonna 2009 sitä kulutettiin henkeä kohti 90 prosenttia enemmän kuin vuonna 1995. Samalla siipikarjanlihan jalostusaste on noussut ja siipikarjanlihan osuus lihan kulutusmenoista lisääntynyt.

Sianlihan tuotanto on kasvanut noin 20 prosenttia vuodesta 1995. Tuotannon lisäys on mennyt pääosin vientiin. Vuonna 2009 vienti oli noin kuusinkertainen vuoteen 1995 verrattuna. Suomen naudanlihaomavaraisuus on sitä vastoin laskenut viidessätoista vuodessa yli 100 prosentista noin 84 prosenttiin. Vuonna 2009 naudanlihaa tuotettiin Suomessa 16 prosenttia vähemmän kuin EU-jäsenyyden alussa. Naudanlihan kulutus on vähentynyt vain kolme prosenttia, joten naudanlihan tuonti on vastaavasti kasvanut. Naudanlihaa tuodaan runsaasti Ruotsista, Brasiliasta, Saksasta ja vuonna 2009 etenkin Puolasta.

RUOKAA YHÄ VÄHEMMÄLLÄ TYÖLLÄ

Ruuan hinta on pitkällä aikavälillä noussut lähes yleisen kuluttajahintakehityksen tahdissa. EU-jäsenyyden myötä vuonna 1995 ruuan hinta laski kymmenisen prosenttia, vaikka ruuan arvonlisäveroa tuolloin korotettiin. Vuodesta 1995 vuoteen 2009 ruuan hinta kallistui nimellisesti 28 prosenttia. Yleinen kuluttajahintaindeksi nousi samassa ajassa 25 prosenttia, joten ruuan reaalin hinta oli vuonna 2009 varsin lähellä vuoden 1995 tasolla.

Ansiotasoon suhteutettuna ruoka on EU-aikana halventunut selvästi, sillä palkat ovat nousseet runsaat 65 prosenttia vuodesta 1995. Tämän myötä peruselintarvikkeiden osuus kotitalouksien kulutusmenoista on vuodesta 1995 supistunut yli kolmella prosenttiyksiköllä 12,4 prosenttiin, mikä on vanhojen EU-jäsenmaiden tasoa.

Lähde: Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) 2010. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2010. MTT. 96 sivua

Lisätietoja: Professori Jyrki Niemi, MTT, puh. (09) 5608 6314 tai 0400 753011 jyrki.niemi@mtt.fi

Tilaukset: Teija Johansson, MTT, puh. (09) 5608 6307 teija.johansson@mtt.fi, Julkaisun hinta 20 euroa.

MTT (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus) on johtava maatalous- ja elintarviketutkimusta sekä maatalouden ympäristöntutkimusta tekevä laitos. Tutkimusalojamme ovat bioteknologia- ja elintarviketutkimus, kasvintuotanto, kotieläintuotanto, talous, teknologia ja ympäristö. Tuotamme ja välitämme tieteellistä tutkimustietoa sekä kehitämme ja siirrämme teknologiaa koko maatalous- ja elintarvikesektorille. Lisätietoja www.mtt.fi